

Gruzija

Vispārīga informācija

Oficiālais nosaukums:

Gruzija

Valsts iekārta:

prezidentāla republika

Galvaspilsēta:

Tbilisi

Valsts valoda:

gruzīnu

Teritorija

Platība:

69 700 km²

Sauszemes robeža:

1 461 km

Krasta līnija:

310 km

Robežvalstis:

Armēnija 164km, Azerbaidžāna 322km, Krievija 723km, Turcija 252km

Administratīvais iedalījums:

2 autonomas republikas, 9 mhares

Lielākās pilsētas:

Tbilisi (1,3 milj. iedz.), Kutaisi (188,6 tūkst.), Batumi (122,2 tūkst.), Rustavi (117,3 tūkst.), Zugdidi (72,1 tūkst.), Gori (50,4 tūkst.)

Iedzīvotāji

Iedzīvotāju skaits (01.01.2015.):

3 729 500*

Pieaugums (2014):

3,1%*

Nacionālais sastāvs (2002):

gruzīni 83,8%, azerbaidžāni 6,5%, armēņi 5,7%, krievi 1,5%, pārējie 2,5%**

Reliģijas (2002):

pareizticīgie 83,9%, musulmaņi 9,9%, Armēņu apustuliskās baznīcas ticīgie 3,9%, katoļi 0,8%, pārējie 1,5%**

Ekonomiskie rādītāji

IKP (2015):

12,8 miljardi EUR*

IKP pieaugums (2015):

2,8%*

IKP uz vienu iedzīvotāju (2015):

3425 EUR*

IKP PPP (2015):

32,2 miljardi EUR (121. vieta pasaulē)**

IKP PPP uz vienu iedzīvotāju (2015):

8 700 EUR (138. vieta pasaulē)**

IKP sastāvs (2015):

lauksaimniecība 9,2%, rūpniecība 22,1%, pakalpojumi 68,7%**

Preču eksports (2015):

2,01 miljardi EUR*

Preču imports (2015):

7,04 miljardi EUR*

Eksporta partneri (2015):

Azerbaidžāna 11%, Bulgārija 10%, Turcija 8%, Armēnija 8%, Krievija 7%, Ķīna 6%, ASV 5%, Uzbekistāna 4%, Vācija 3%, Itālija 3%, Kanāda 3%*

Importa partneri (2015):

Turcija 17%, Krievija 8%, Ķīna 8%, Azerbaidžāna 7%, Īrija 6%, Ukraina 6%, Vācija 6%, ASV 3%, AAE 3%, Japāna 3%, Rumānija 3%, Itālija 3%*

Eksporta produkti:

dzelzs sakausējumi un metāllūžņi, dažādas rūdas, transporta līdzekļi, augļi un rieksti, vīns, minerālūdens

Importa produkti:

naftas produkti, transporta līdzekļi, mašīnbūves nozares produkti, labība un pārtikas produkti, medikamenti

Galvenās nozares:

mangāna un vara ieguve, pārtikas rūpniecība, vīnkopība un vīna ražošana, mašīnbūve, ķīmiskā rūpniecība, tērauda izstrādājumu ražošana, lidaparātu ražošana, elektroiekārtu ražošana, kokapstrāde

* Statistics Georgia - www.geostat.ge

** Central Intelligence Agency – www.cia.gov

*** National Bank of Georgia - www.nbg.gov.ge/?lng=eng

Dabas resursi:	mangāns, dzelzsrūda, varš, nelieli ogļu un naftas krājumi, meža un ūdens resursi; klimatiskie apstākļi un augsne piemērota tējas un citrusaugļu audzēšanai
Ienākošās uzkrātās ĀTI (2015):	11,2 miljardi EUR***
Izejošās uzkrātās ĀTI (2015):	1,5 miljardi EUR***
Valūta (2015):	1 lars (GEL) = 100 tetri; 1 EUR = 4,44809 GEL**
Fiskālais gads:	kalendārais gads
Inflācija (2015):	4,1%*
Bezdarba līmenis (2015):	16,7%*
Nodarbinātie pēc ekonomiskās darbības veida (2006):	lauksaimniecība 55,6%, rūpniecība 8,9%, pakalpojumi 35,5%**
Uzņēmuma ienākuma nodoklis:	15%

Papildus informācija

Tālsarunu kods:	+995
Interneta IDL:	.ge

Gruzija atrodas Aizkaukāza rietumu un centrālajā daļā. Robežojas ar Krieviju, Turciju, Armēniju, Azerbaidžānu; rietumos - Melnā jūra. Ietilpst Adžārijas un Abhāzijas autonomā republika.

POLITIKA

Valsts galva ir prezidents **Giorgijs Margvelašvili** (kopš 2013. gada 17. novembra), premjerministrs - **Giorgijs Kvirikašvili** (kopš 2015. gada 30. decembra). Prezidentu ievēl vispārējās vēlēšanās uz pieciem gadiem.

Vienpalātas parlamentā ir 150 deputāti (77 ievēl pēc proporcionālās pārstāvniecības sistēmas, 73 – no vienmandāta apgabaliem), kurus ievēl uz četriem gadiem.

Tiesu sistēmā ir augstākā tiesa (tiesnešu skaitu nosaka valsts prezidents), konstitucionālā tiesa (9 tiesneši) un tām pakļautās apelācijas tiesas, reģionālās un rajona tiesas.

Administratīvi iedalās 9 reģionos, 1 pilsētā (Tbilisi) un divās autonomās republikās (Adžārija un Abhāzija).

Gruzija ir Apvienoto Nāciju, Eiropas Padomes, Pasaules Tirdzniecības organizācijas, Melnās jūras ekonomiskās sadarbības organizācijas un Demokrātiskās un ekonomiskās attīstības organizācijas (GUAM) biedre. Gruzija savu nākotni saista ar NATO un Eiropas Savienību.

IEDZĪVOTĀJI

84% Gruzijas iedzīvotāju ir gruzīni (kartveli), pārējie ir armēņi, krievi, azerbaidžāņi, osetīni, grieķi, abhāzi, ukraiņi, ebreji, kurdi u.c. Vairāk nekā 80% ir pareizticīgie. Oficiālā valodā ir gruzīnu. No visiem strādājošajiem 55,6% nodarbināti lauksaimniecībā, 8,9% rūpniecībā un 35,5% pakalpojumos.

DABA UN RESURSI

Gruzija ir kalnu zeme. Z daļu aizņem Lielā Kaukāza grēdas, centrālajā daļā – Keli vulkāniskais plato, rietumos – karbonātieži ar karsta veidojumiem. D daļā atrodas Mazā Kaukāza grēdas. Starp Lielo un Mazo Kaukāzu atrodas starpkalnu depresija. Tās R daļu aizņem aluviālā Kolhīdas zemiene, vidusdaļu Dzirulas masīvs un Lihas grēda, A daļu Ibērijas ieplaka un Iekškartlijas, Lejaskartlijas līdzenums, Jori plakankalne, Kahetijas līdzenums.

Gruzijas augstākā kalna virsotne ir Šhara (5068 m vjl.). Abhāzijā atrodas dziļākā ala pasaulē - Voronia ala (aptuvenais dziļums 2140 m). Gruzijas lielākās upes ir Rioni un Mtkvari. Lielākais ezers ir Paravani.

Meži klāj aptuveni 40% Gruzijas teritorijas, galvenokārt kalnu nogāzēs. Aptuveni 20 nacionālo parku, lielākie Boržomi, Lagodehi, Ricas, Kintriši.

Izrakteņi: akmeņogles un brūnogles, nafta, kūdra, mangāna, vara, polimetāla, arsēna rūdas, talks, barīts, bentonīts, diatomīts, andezīts, dabiskie būvmateriāli (marmors, slānekļi, tufs, cementa izejvielas); minerālūdeņu avoti.

VĒSTURE

Pirmie valstiskie veidojumi Gruzijas teritorijā radās aptuveni 5. gs. p.m.ē., kad R daļā izveidojās Kolhīdas valsts, bet Melnās jūras piekrastē - Ibērijas valsts (galvaspilsēta Mcheta). Par zelta laikmetu Gruzijas vēsturē dēvē Giorgija III un Tamaras valdīšanas laiku 12. gs., kad attīstījās zemkopība (tika ierīkotas apūdeņošanas sistēmas) un pilsētas (amatniecība, tirdzniecība), uzplauka kultūra (filozofija, literatūra, māksla, arhitektūra, zinātnes). Gruzijas Pareizticīgo baznīca ir viena no vecākajām pareizticīgo baznīcām – tā radās 4. gs., kad kristietība kļuva par Gruzijas valsts reliģiju.

19.gs. sākumā Gruzija nonāca Krievijas impērijas sastāvā. Pēc īsa neatkarības perioda Gruziju 1922. gadā okupēja Padomju Savienība. Neatkarību Gruzija atguva 1991. gadā. Kā daudzas postkomunistiskās valstis, 1990. gados Gruziju piemeklēja ekonomiskā krīze un pilsoņu nemieri. Pēc „Rožu revolūcijas” jaunais Gruzijas prezidents Mihails Saakašvili izveidoja efektīvu valsts pārvaldi, reformēja ekonomiku, un valsts piedzīvoja savā pastāvēšanas vēsturē straujāko ekonomisko izaugsmi.

2008. gada augustā sākās Gruzijas militārais konflikts ar Krieviju un Dienvidosetijas un Abhāzijas separātiskajām bruņotajām grupām. Pēc konflikta Krievija atzina Gruzijas reģionu – Dienvidosetijas un Abhāzijas neatkarību, bet līdz šim brīdim šo reģionu neatkarību atzinušas vienīgi Nikaragva, Gazas sektora Hamas valdība un Piedņestra (neatkarīga republika de facto). 2008. gada 28. augustā Gruzijas valdība pieņēma rezolūciju, kurā Abhāzija un Dienvidosetija nosauktas par „Krievijas okupētām teritorijām”.

Par Gruzijas galvaspilsētu Tbilisi pasludināja 1921.gadā. Pilsētas vārds cēlies no gruzīnu vārda *tbili*, kas nozīmē *karsts*. Leģenda vēsta, ka 5.gs. Gruzijas valdnieks Vahtangs I devies medībās uz apvidu, kurā bija nolēmis celt jauno valsts galvaspilsētu. Medību piekūnam izdevies noķert putnu, taču tas tomēr izslīdējis no piekūna nagiem un iekritis strautā. Tas izrādījies karstais minerālūdens avots, kurā putns bija izvāriņies un pagatavots maltītei. Valdnieks to uzskatīja par labu zīmi un šajā vietā arī līcis būvēt galvaspilsētu. Laika gaitā pilsētu vairākas reizes ir iekarojuši persieši, bizantieši, arābi, mongoļi un osmaņi.

EKONOMIKA

Iekšzemes kopprodukta struktūra - lauksaimniecība 8,5%, rūpniecība 21,6%, pakalpojumi 69,9%. Audzē tēju, citrusaugus, hurmas, mespilus, feihojas, granātkokus, vīģeskokus, olīvkokus. Sena lauksaimniecības nozare ir vīnkopība ~500 vīnogu šķirņu. Attīstīta minerālūdeņu pildīšana, eksportā tās īpatsvars ir 2,1%. Ir nozīmīga riekstu eksportētāja, kas veido 6% no kopējā eksporta.

Specializējusies mangāna un vara rūdas ieguvē. Attīstīta mašīnbūve, ķīmijas rūpniecība un tekstilrūpniecība.

Tūrisms ir viena no straujāk augošajām nozarēm valstī ar lielu nākotnes potenciālu. Tūrisma īpatsvars kopējā tautsaimniecībā ir 7%.

Lielākais elektroenerģijas avots ir hidroenergoresursi, ko eksportē uz Krieviju, Turciju, Armēniju un Azerbaidžānu. Gruzija ir nozīmīga gāzes, naftas un citu preču tranzīta valsts. Pa Baku – Tbilisi – Džeihanu cauruļvadu plūst jēlnafta no Azerbaidžānas naftas lauka Kaspijas jūrā uz Vidusjūras ostu Džeihanu Turcijā. Cauruļvads atklāts 2006. gadā. Tajā pašā gadā atklāts gāzes vada savienojums Baku – Tbilisi – Erzuruma. 2014. gadā iecerēts pabeigt dzelzceļa līniju Karsa (Turcija) – Tbilisi – Baku.

KULTŪRA

Mūsdienu ievērojamākie gruzīni ir komponists Gija Kančelli un filmu režisors Otars Joseliani.

